

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jana Rutsche v právní věci žalobců: **a) Ing. L. K., b) R. K.**, oba zastoupeni JUDr. Marií Kostrůnkovou, advokátkou se sídlem Bělehradská 2759, Tábor, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, o přezkoumání rozhodnutí ministra vnitra ze dne 23. 5. 2011, č. j. MV-30458-5/VS-2011, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2011, č. j. 6 Ad 20/2011 - 49,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobci (dále také „stěžovatelé“) včas podanou kasační stížností napadli shora označené usnesení Městského soudu v Praze. Tímto usnesením zastavil městský soud řízení a to z důvodu, že žalobci nesplnili k jeho výzvě poplatkovou povinnost dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“). Městský soud zdůraznil, že žalobci byli prostřednictvím své zástupkyně k zaplacení předmětného soudního poplatku řádně vyzváni a současně upozorněni na následky jeho nezaplacení. Ve lhůtě stanovené ve výzvě však soudní poplatek zastaven nebyl, a proto soud řízení podle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), ve spojení s § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, zastavil.

Žalobci v kasační stížnosti uvedli, že k prodlevě došlo z důvodu autohavárie žalobce b) a jeho matky a jejich následné hospitalizace. Poukázali, že k okamžiku podání kasační stížnosti je již soudní poplatek zaplacen.

Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti z hlediska uplatněné námitky, jakož i ve smyslu § 109 odst. 3 s. ř. s. Dospěl k následujícím skutkovým a právním závěrům.

Problematickou soudních poplatků obecně, zejména například doručováním výzvy k zaplacení soudního poplatku, nezaplacením soudního poplatku nebo obsahem kasační stížnosti proti usnesení o zastavení soudního řízení pro nezaplacení soudního poplatku se v minulosti obšírně zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu a to ve svém rozsudku ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 - 69; dostupný na www.nssoud.cz. Z jeho odůvodnění považuje Nejvyšší správní soud za vhodné připomenout následující:

„Rozšířený senát při úvaze o sporné právní otázce, právě s ohledem na argumentaci Ústavního soudu, předně musel přihlížet zejména ke změně rozhodné právní úpravy. Ode dne 1. 1. 2003 (tedy od účinnosti s. ř. s.) došlo k novelizaci zákona č. 549/1991 Sb.; mimo jiné i ustanovení § 9 odst. 7 tohoto zákona. Podle tohoto ustanovení soud, který vydal usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku, toto usnesení zruší, je-li poplatek zaplacen ve věcech správního soudnictví dříve, než usnesení nabylo právní moci, a v ostatních věcech nejpozději do konce lhůty k odvolání proti tomuto usnesení. I ve správním soudnictví je tedy možné zaplatit soudní poplatek dodatečně. Ostatně i Nejvyšší správní soud tak již vyslovil v rozsudku ze dne 30. 9. 2003, č. j. 5 Afs 4/2003 - 29, uveřejněném pod č. 69/2004 Sb. NSS. Stejně tak Ústavní soud se k tomuto problému vyslovil shodně, a to ve svém usnesení ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 671/02, v němž situaci, kdy soud ve správním soudnictví zaslal výzvu k zaplacení soudního poplatku pouze zástupci žalobce, hodnotil jako správné posouzení zastupitelného jednání při úhradě soudního poplatku.

Rozšířený senát dále konstatuje, že placení soudního poplatku není úkonem, který by musel vykonat účastník osobně, nýbrž že se jedná o úkon, který může vykonat jeho zástupce. Z žádného ustanovení zákona č. 549/1991 Sb. neplyne povinnost poplatníka osobně zaplatit soudní poplatek. Jde proto o zastupitelné jednání a nedostatek osobního prvku jednajícího nezpůsobuje neplatnost či neúčinnost tohoto jednání. Účinky doručení usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek nastávají u zastoupeného účastníka proto doručením tohoto usnesení jeho zástupci. V tom se rozšířený senát shoduje s dříve zaujatým názorem Nejvyššího soudu (rozhodnutí ze dne 8. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1949/99 - publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/2001), podle něhož těmito úkony lze rozumět jen takové, kdy konkrétní jednání nemůže učinit nikdo jiný než účastník samotný, tedy jde o tzv. jednání nezastupitelné, charakteristické svým osobním prvkem, který se upíná právě a jen na osobu jednajícího, a to tak, že jiná osoba, odlišná od konkrétního účastníka řízení, nemůže, právě proto, že je charakterizován osobou jednajícího, takový úkon vykonat. Pod takovým jednáním si lze v praxi představit např. výslech účastníka, strpění ohledání, vydání určité věci, apod.

I když povinnost zaplatit soudní poplatek stíhá účastníka, neznamená to zároveň, že jej také musí osobně zaplatit. Tato povinnost totiž plyne z jeho procesního postavení účastníka řízení, který podává návrh. Je třeba přitom vzít v úvahu samotný smysl existence poplatkových předpisů, který vedle jistého, i když celkově spíše symbolického podílu na úhradě nákladů spojených s výkonem soudní moci plní i regulační funkci v přístupu k soudu tak, že stanovená poplatková povinnost a její výše pro věci určitého druhu vede potenciální účastníky soudního řízení k odpovědnému posuzování významu vzniklého sporu a způsobu jeho řešení pomocí soudu.

Podle výše citovaného názoru Nejvyššího soudu nehraje roli, kdo skutečně (fakticky) jménem poplatníka poplatek zaplatí. Jde tak typicky o zastupitelné jednání, kde nedostatek osobní aktivity jednajícího (poplatníka) nezpůsobuje neplatnost nebo neúčinnost takového úkonu, neboť podstatou úkonu je, aby soudní poplatek za povinnou procesní stranu byl zaplacen. K tomu lze jen dodat, že při posouzení zaplacení soudního poplatku jako úkonu, který má za povinnost vykonat účastník řízení osobně, by úhrada jinou osobou (v praxi ovšem velmi obtížně zjistitelná) znamenala, že poplatník soudní poplatek řádně nezaplatil, jiné osobě (zástupci) by musel být podle § 10 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb. vrácen a účastník řízení by musel být vyzván k osobní úhradě pod hrozbou zastavení řízení. Takové důsledky jsou jistě absurdní.

Ústavní soud v již zmíněném usnesení ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 671/02 rovněž akceptoval tento názor, když vyslovil, že „Výklad obecných soudů, které nepovažují zaplacení soudního poplatku za natolik nezastupitelný úkon, který musí být podle § 49 odst. 1 občanského soudního řádu vykonat pouze účastník osobně, je ústavně konformní. Z pohledu ústavního práva je totiž významná pouze možnost dodatečného splnění poplatkové povinnosti v odvolacím řízení. Rozhodnutí Ústavního soudu, která se v minulosti postavila za opačné stanovisko, se týkala výlučně řízení v tzv. správním soudnictví podle části páté o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2002. Tehdejší jednoinstanční řízení o správní žalobě nedávalo totiž obecným soudům právo vzít dodatečné zaplacení soudního poplatku v úvahu, na rozdíl od soudních řízení upravených v části třetí a čtvrté s. ř.

Názor o zastupitelnosti úkonu spočívajícího v zaplacení soudního poplatku a z toho vyplývající povinnost doručení výzvy pouze zástupci účastníka za stávající úpravy správního soudnictví nemá za následek omezení přístupu k soudu, neboť existuje možnost zohlednit dodatečné zaplacení soudního poplatku účastníkem a v řízení pokračovat; jinými slovy řečeno – právem chráněným na ústavní rovině je zde možnost účastníka i v případě, kdy ani na výzvu soudu soudní poplatek nezaplatí a soud v důsledku toho rozhodne o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, tento důsledek zvrátit svojí dodatečnou aktivitou (dodatečným zaplacením soudního poplatku) do nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení. Soudní poplatek je splatný podáním žaloby [§ 4 odst. 1 písm. a), § 7 odst. 1 zákona o soudních poplatcích]. Nesplní-li účastník tuto povinnost, je soudem vyzván k zaplacení poplatku ve lhůtě, kterou mu soud určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví (§ 9 odst. 1 zákona). Soud je tedy povinen účastníka řízení vyzvat ke splnění povinnosti a účastník má možnost napravit své opomenutí a dodatečně soudní poplatek zaplatit, a to v určité míře i po vydání rozhodnutí po zastavení řízení.

Po vyřešení sporné právní otázky se rozšířený senát zabýval věcí samotnou. Jak bylo výše konstatováno, odvrátit zákonné účinky nezaplacení soudního poplatku je schopen pouze úkon spočívající v jeho zaplacení v době do nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení. Tak tomu v posuzované věci nebylo. Ze spisu totiž vyplývá, že soud vyzval k zaplacení soudního poplatku výzvou doručenou zástupci žalobce dne 28. 5. 2004, pro zaplacení sice stanovil lhůtu 3 dnů, ale s rozhodnutím vyčkal až do dne 21. 7. 2004; usnesení nabylo právní moci až dne 11. 8. 2004. K zaplacení soudního poplatku žalobcem ovšem došlo až po nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení (č. l. 26, 27 spisu); nerozhodnou je žádost o osvobození od soudního poplatku, neboť ta byla podána po vydání rozhodnutí o zastavení řízení a možnost zrušení tohoto rozhodnutí s ní zákon nespojuje (§ 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích).

Rozšířený senát vážil i skutečnost, že proti usnesení o zastavení řízení se lze bránit kasační stížností [§§ 102, 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.]. Tou lze ovšem namítat jen nezákonnost takového rozhodnutí, tedy, že za dané skutkové a právní situace nemělo být vydáno. Lze v ní tak tvrdit např., že soud stanovil účastníkovi k dodatečnému zaplacení soudního poplatku příliš krátkou lhůtu, že výzva neobsahovala řádné poučení o následcích nezaplacení soudního poplatku, že výzva k dodatečnému zaplacení soudního poplatku nebyla účastníkovi řízení či jeho zástupci řádně doručena, že účastník soudní poplatek ve skutečnosti zaplatil, že účastník poplatkové povinnosti nepodléhá, nebo poplatková povinnost neodpovídá zákonu, že řízení bylo zastaveno dříve než bylo rozhodnuto o žádosti účastníka o osvobození apod. V daném případě také stěžovatel kasační stížnost podal, ovšem jeho námitky nebyly shledány důvodnými.“

Nejvyšší správní soud považoval za užitečné ocitovat tak obsáhlou pasáž shora citovaného rozhodnutí rozšířeného senátu právě proto, že v ní lze nalézt odpovědi na většinu otázek spojených s projednáním dané věci.

Předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je tedy nejen to, že poplatek nebyl zaplacen, ale také to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván a byl řádně poučen o následcích nesplnění výzvy.

Ze soudního spisu vyplývá, že zástupkyni žalobců, která je advokátkou, bylo usnesení ze dne 31. 10. 2011, kterým byli žalobci vyzváni k platbě soudního poplatku ve výši 2000 Kč za každého z nich (celkem tedy 4000 Kč) dle položky 14a, bod 2, písm. a) Sazebníku poplatků, doručeno dle dodejky 14. 9. 2011. Lhůta k zaplacení byla městským soudem stanovena na 3 dny od doručení tohoto usnesení. V usnesení byli žalobci poučeni dle § 9 odst. 3 zákona o soudních poplatcích, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude řízení před soudem zastaveno.

Usnesení o zastavení řízení vydal městský soud dne 31. 10. 2011. Usnesení nabylo právní moci dnem 1. 11. 2011, kdy bylo dle dodejky také doručeno zástupkyni žalobců.

Dále je nesporné, že do nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení soudní poplatek ze strany žalobců zaplacen nebyl. Žalobci rovněž nepožádali o osvobození od platby soudního poplatku, ač také o této možnosti byli ve shora označeném usnesení městského soudu řádně informováni.

Teprve dne 15. 11. 2011 byl městskému soudu doručen formulář s nalepenými kolkovými známkami v hodnotě soudního poplatku (4000 Kč). Téhož dne podali žalobci kasační stížnost shora uvedeného obsahu.

Jak je z citované judikatury Nejvyššího správního soudu zřejmé, žalobci uplatněná stížní námitka, není pro posouzení včasnosti zaplacení soudního poplatku relevantní. Žalobci v zákonem stanovené lhůtě soudní poplatek nezaplatili, ač k tomu byli řádně vyzváni a byli také v souladu se zákonem poučeni o následcích nezaplacení. Zákon o soudních poplatcích nedává možnost prodloužení této lhůty z důvodu uváděného žalobci, tedy z důvodu autohavárie žalobce b) a jeho matky a jejich následné hospitalizace. Tuto skutečnost tedy není možné při hodnocení otázky včasnosti zaplacení soudního poplatku zohlednit.

Nejvyšší správní soud ještě obiter dictum dodává, že nic nebránilo tomu, aby soudní poplatek zaplatil buď žalobce a) nebo zástupkyně žalobců, která je advokátkou, neboť jak již bylo shora řečeno, zaplacení soudního poplatku není úkonem, který musí a má osobně vykonat účastník řízení.

Protože kasační stížnost neshledal důvodnou, Nejvyšší správní soud ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobci coby stěžovatelé nedosáhli v řízení procesního úspěchu, a proto nemají právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 120, § 60 odst. 1 s. ř. s.). Pokud jde o žalovaného, pak ten úspěch ve věci měl, ale ze soudního spisu nevyplývá, že by mu nějaké náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti vznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 26. ledna 2012

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu